

Does a mistaken beracha exempt other foods?

Q Someone made the *beracha* of *Shehakol* on a food that required a different *beracha* (for argument's sake, *Mezonot*). I know he is *yotzei b'di'eved* (fulfilled his obligation after the fact). However, does that mistaken *beracha* work to exempt other foods, either those that require *Mezonot*, like the food he is eating, or those that require *Shehakol*, like the *beracha* he made?

לשתות ג"כ שאר יין, גם הוציא האחרים ששותין שם, ולכן ברכתו ברכה (תשובת מהרי"ל סי' צ"ב).

משנה ברורה שם ס"ק ח

דהא דעתו היה וכו' - אמר שני מעמים לפטור: אחד, כיון שדעתו לשתות שאר יין, ואפילו לא היה אז אותו היין לפניו והביאו לו אח"כ חל הברכה עליהם [ואף דכום זה היה מים והתחיל לשתותו אפי"ה לא מקרי הפסק כיון שלא הפסיק בדיבור בינתיים]; ואפילו לא היה דעתו בהדיא לשתות יותר ורק בסתמא, כיון שהוציא אחרים בכרכתו שיהיו יכולים לשתות היין שלפניהם, נמצא שלא היתה ברכתו לבטלה, ולכן מותר גם לו לשתות שאר יין.

6. שו"ת הר צבי או"ח א סימן קו

ע"ד ספקו של הרב בעל חסד לאלפים, במי שהיו לפניו פרי העץ ופרי האדמה ודעתו היתה לאכול משניהם, ומעך ובירך בורא פרי האדמה על פרי העץ, אם יצא ידי ברכה גם על פרי האדמה. וכת"ר העלה, דבברכת בורא פרי האדמה שבירך על פרי העץ יצא גם על פרי האדמה, אלא שעומדים נגדו דבריו של ספר מכתם לדוד (סימן יא), שכתב בפשיטות, דפרי האדמה שלפניו לא נפטרו בכרכת בורא פרי האדמה שבירך על פרי העץ.

ולע"ד היה נראה לקיים מקצת דברי כת"ר ולחלק במקצת. והיינו, דאם כמזיד בירך ברכת פרי האדמה על פרי העץ, מסתברים דברי כת"ר דיצא ידי ברכה גם על פרי האדמה שלפניו. אבל אם בשוגג בירך ברכת פרי האדמה על פרי העץ, היה נראה לחלק ולומר, דדבר זה תלוי ועומד בתוכן שגגתו אשר שגג. ואם הוא מועה בדין או במציאותו של פרי עץ זה עד שמעותו גרמה לו לכוון ולברך ע"ז ברכת פרי האדמה, שוב מסתבר דשוגג זה דינו כמזיד, דזיל בתר טעמא, דמכיון דנתכוין לברך בורא פרי האדמה, הרי מסתמא כוונתו לפטור את שניהם, אבל אם מעותו היא בדרך זאת, דבאמת נתכוין לברך בורא פרי העץ ולישניה הוא דאיתקיל ליה וגמר בורא פרי האדמה, נהי דיצא ידי ברכה על פרי זה שבירך עליו, אבל שאר פרי האדמה הא יש כאן כוונה שלא לפטורם בכרכתו, דכוונתו לברך בורא פרי העץ הוי כאילו נתכוין שלא לפטורם, דאדם יודע דהמברך בורא פרי העץ על פרי האדמה לא יצא.

1. שולחן ערוך אורח חיים סי' רו סעי' ה

אין מברכין לא על אוכל ולא על משקה, עד שיביאוחו לפניו; ברך ואחר כך הביאוחו לפניו, צריך לברך פעם אחרת; אבל מי שבירך על פירות שלפניו ואחר כך הביאו לו יותר מאותו המין, או ממין אחר שברכתו כברכת הראשון, אינו צריך לברך. הגה: וטוב לזוהר לכתחלה להיות דעתו על כל מה שיביאו לו (בית יוסף טור י"ד סימן י"ט).

משנה ברורה שם ס"ק כ

ואח"כ הביאו לו - ... והנה מדברי הרמ"א דבסמוך משמע דהמחבר מיירי אפילו בשלא היה דעתו בהדיא על כל מה שיביאו, רק שבירך על פירות אלו שהיו לפניו בסתמא, ואמרינן דזה הוי כאלו אתני בפירוש שאם יביאו לו עוד שיאכל גם מהן, משום שכן דרך האדם לכנוס מאכילה קטנה לגדולה אא"כ היה דעתו בהדיא שלא לאכול רק אלו הפירות שהם לפניו או ...

2. גמרא, ברכות דף מ עמוד א

משנה. בירך על פירות האילן "בורא פרי האדמה" - יצא, ועל פירות הארץ "בורא פרי העץ" - לא יצא. ועל כולם, אם אמר "שהכל נהיה בדברו" - יצא.

3. רש"י, מסכת ברכות דף מא עמוד א

אבל כשאין ברכותיהן שוות דברי הכל - אין ברכה אחת פוטרת, ושוב אין כאן מחלוקת, ואף על גב דתנן (/ברכות/ דף מ' א'): בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא - הני מילי בחד מינא ומעך ובירך עליה בורא פרי האדמה, אבל צנוק וזית ובירך על הצנוק - לא נפטר זית.

4. שולחן ערוך אורח חיים סי' רו סעי' ב

היו לפניו פרי האדמה ופרי העץ, ובירך על פרי האדמה ונתכוון לפטור את פרי העץ, יצא.

5. רמ"א אורח חיים סימן רט סעיף ב

הגה: ואם היו אחרים שותים ג"כ ויין לפניו ודעתו ג"כ על יין שהיה סבור שבכוסו יין, ובירך בפה"ג, ונמצא אח"כ שבכוסו מים או שבר, כשהחזיר ושותה אח"כ יין אי"צ לחזור ולברך, ויוצא בכרכה שבירך על כוסו אע"פ שהיתה בטעות, דהא דעתו היה